

[B] **GAL, EEN HALVE EEUW VITRIOOL**

Ik ben te jong om het weekblad *De Linie* nog te hebben gekend. Het jezuïetenblad was in de laatste jaren van zijn bestaan Vlaamsgezind én progressief én kunstminnend, een unieke combinatie. Een Volksunieblad werd het soms genoemd. In 1964 trok in Rome de generaal van de jezuïeten “er de stekker uit”. Mark Grammens, politiek redacteur bij *De Linie*, stichtte *De Nieuwe* en nam nagenoeg de hele redactie van *De Linie* met zich mee naar dat nieuwe blad. Een van die medewerkers (hij maakte de lay-out) was de jonge Gerard Alsteens, die toen al tekende onder het pseudoniem GAL. *De Nieuwe* las ik wel, vanaf 1970. Sinds die tijd ben ik ook een bewonderaar van de tekenaar. Vijftig jaar is hij intussen aan de slag. En toch ben ik niet onverdeeld gelukkig met het “huldeboek” dat verschenen is om die halve eeuw te illustreren en de tekenaar in de bloemetjes te zetten.

GAL, een halve eeuw op het scherp van de snee heet het salontafelboek dat een vreemdsoortige kruising is tussen een *liber amicorum* en een catalogus. Een vriendenboek wordt evenwel samengesteld door de vrienden van het feestvarken, terwijl GAL zelf als auteur geboekstaafd staat. En van een catalogus verwacht de lezer concrete gegevens: datums, plaatsen, cijfers, dat soort concrete informatie. Maar net dat ontbreekt of blijft vaag, terwijl de loopbaan van GAL toch samenvalt met *the rise and fall* van de progressieve pers in Vlaanderen: *De Nieuwe*, *De Zwijger*, *Markant*, *Exodus*... Ik ben overigens volstrekt niet geïnteresseerd in wat comédienne Els De Schepper, journalist Björn Soenens, politicus Steve Stevaert, zanger Stijn Meuris of professor Rik Coolsaet van GAL's werk vinden. De lof, de anekdote, de grap, de herinnering, ze zijn allemaal zo voorspelbaar. En dus moeten we het doen met korte, wollige tekstjes van GAL zelf, bijvoorbeeld over zijn overstap naar *Knack*, en dat is te weinig.

Maar gelukkig zijn er de tekeningen, en die maken veel (maar niet alles) goed. GAL verdeelt zijn loopbaan in vijf decennia: de jaren van de hoop ('60), ontgoocheling ('70), verstarung ('80), verandering ('90) en populisme (2010). De tekenaar ontwikkelt zich van een naïeve dromer tot een scepticus. Zijn tekenwerk evolueert van kaal, sober en zwart-wit (*De Nieuwe*) naar uitbundig, gelaagd,

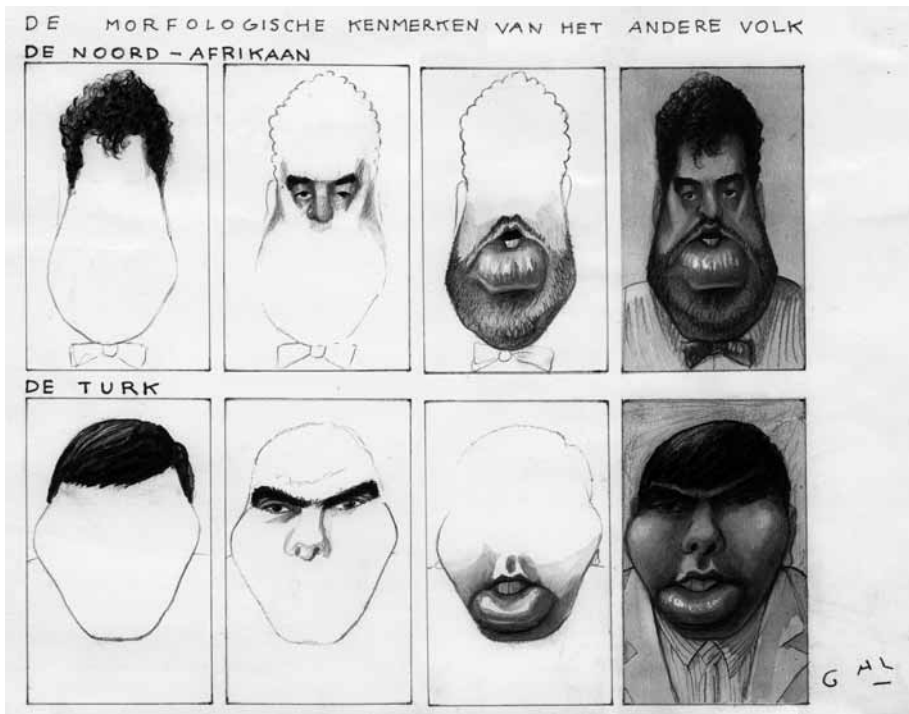

GAL-tekening over politicus Yves Leterme en de kieskring Brussel-Halle-Vilvoorde © GAL / Van Halewyck.

gekleurd, soms zelfs apocalyptisch (*Knack*). Zijn de tekeningen uit de jaren zestig nog (politieke) cartoons te noemen, later worden het waarachtige composities waar de lezer een tijdlang zoet mee is. Eén factor blijft constant: de woede, de walging, de verontwaardiging van GAL. Want ook al mag hij het prototype van de zachte, progressieve intellectueel zijn, de tekenaar verandert wanneer hij zijn pen ter hand neemt in een soort Wreker. Hij legt met pijnlijke precisie de vinger op de wonde, of, wat vaker gebeurt, draait het mes nog eens goed in dezelfde wonde en giet er een scheut vitriool over. En reden tot woede, walging en verontwaardiging is er te over. Van Leuven Vlaams, de verzuiling, de paus, de vrouw en de pil, de apartheid, het Midden-Oosten, de Berlijnse Muur, de bewapeningswedloop, de bekrompenheid van de Belgische politiek, de komst van de commerciële televisiezender VTM, Zwarte Zondag waarbij het Vlaams Blok plots een significant aantal stemmen haalt en het gekrakeel over de kieskring Brussel-Halle-Vilvoorde tot het islamfundamentalisme, Congo, de rioolpers, de euro, Bart De Wever en de opwarming van de aarde. Het is verbluffend

hoe GAL over al die problemen en verschijnselen, neen, geen mening klaar heeft, maar hoe hij de juiste invalshoek vindt om te tonen waarover het feitelijk gaat, en vooral, waar het misloopt.

Mooi is hoe GAL, telkens als hij in het boek een nieuw decennium aanvat, meteen, in een enkele tekening, een compositie, duidelijk weet te maken wat de grondtoon was. Op pagina elf voert Marianne de bestorming van de Bastille aan. Marianne is vervangen door Brigitte Bardot met bloemen in het haar en het opschrift "Baas in eigen buik" op haar blote buik. Che Guevara loopt met haar mee en verder: de Beatles, een Amerikaanse ruimtevaarder, hartchirurg Barnard. Op de achtergrond wordt een Vietcongstrijder door het hoofd geschoten en is de fakkelt zichtbaar van de bloedige Olympische Spelen in München. Op de voorgrond liggen de lijken van Kennedy, De Gaulle, Martin Luther King en komt werk van Roy Lichtenstein en Andy Warhol om de hoek kijken. De jaren zestig in een notendop. De jaren zeventig zijn de jaren van *No Future*. Op de tekening zaagt een punker, met RAF-speld door de neus, de Las Vegas-Elvis doormidden op zijn

hanenkam. Op een in tweeën gehakt televisietoestel zijn de hoofden van Sadat en Begin nog zichtbaar. De grootste vliegcramp aller tijden (op Tenerife) en de Turkse inval in Cyprus worden in herinnering gebracht. Het zijn tekeningen waarin je kunt verdwalen en soms, niet in dit boek maar in de wekelijkse cartoon in *Knack*, tevergeefs zoekt naar de pointe, de clou, de *hook*.

De jaren tachtig zijn in België de jaren van het *malgoverno*, de tijd van de elkaar opvolgende regeringen-Martens. GAL tekent hem zoals hij zichzelf zag: als een Franse Zonnekoning. Maar in de tekening schemeren vooral de zelfgenoegzaamheid, de bekrompenheid en de inertie van de advocaat uit Sleidinge door. Aan het begin van de jaren negentig davert de wereldorde op haar grondvesten: GAL kiest als openingstekening voor de vrijlating van Nelson Mandela. De tekening die mij het meest heeft geraakt, is die over de bijna-blindheid die Gerard Alstens overkwam toen hij in 2004 een embolie kreeg op zijn rechteroog. Hij ziet de wereld, en zichzelf, door een vette vlek. Het komt nog min of meer goed met dat oog, gelukkig maar.

En nog enkele uitschieters: Louis Tobback als Mister Proper ten tijde van het Agusta-schandaal. Vlaams Blokkers Gerolf Annemans en Filip Dewinter als prototypes van “De Noord-Afrikaan” en “De Turk”. Hoe hij, via een persiflage op Janssen en Janssens uit Kuifje, de X-dossiers uit de krant *De Morgen* op de korrel neemt en toenmalig hoofdredacteur Yves Desmet en Gerolf Annemans voorstelt als *partners in crime*. Of een wanstaltig dikke blote Bart De Wever, of Yves Leterme die zich tot bloedens toe scheert met een Gillette-mesje dat het logo “B-H-V” draagt.

Over scheermesjes gesproken. Zo beeldt GAL zichzelf af op de voorflap van het boek: met een scheermes voor de mond van een overigens goedaardig hoofd. Dr. Jekyll and Mr. Hyde.

LOUIS VAN DIEVEL

GAL, *Een halve eeuw op het scherp van de snee*,
Van Halewyck, Leuven, 2010, 192 p.